

Poziția publică

privind provocările momentului și situația sectorului asociativ din Republica Moldova

Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO) reiterează poziția sa publică privind depolitizarea și autoreglementarea sectorului neguvernamental în baza principiilor și normelor etice internațional recunoscute¹.

Sectorul asociativ independent de politicul și comercialul, responsabilizat necesităților cetățenilor:

- 1) Nepolitizarea sectorului neguvernamental (interzicerea susținerii directe a candidatului electoral de către ONG², declararea apartenenței politice a conducătorilor ONG),
- 2) Integritatea și evitarea conflictelor de interese (aplicarea interdicției revolving doors asupra migrației dinspre politic, declararea intereselor personale în activitatea publică, declararea interdicțiilor profesionale în activitatea ONG),
- 3) Transparența și responsabilitatea în fața cetățenilor privind rezultatele de activitate (publicitatea activității),
- 4) Diversificarea resurselor financiare prin aplicarea autentică a legii 2% și extinderea practicii de contractare socială a ONG-urilor,
- 5) Standardele de calitate în prestarea serviciilor și de expertiză pe probleme interesului public (prezentarea metodologiei, coerența concluziilor și recomandărilor bazate pe probe).

Politizarea sectorului neguvernamental știrbește imaginea acestuia. Învrajbirea din sectorul politic migrează spre cel neguvernamental, traseismul intersectorial diluează valoarea publică a sectorului asociativ.

Sectoarele energetic și justiției se vor apropia de criteriile de la Copenhaga:

Consolidarea instituțiilor democratice și asigurarea economiei de piață funcționale în toate domeniile³ sunt referințele cheie pentru Republica Moldova. Proiectele rapoartelor privind situația în domeniile energetic și justiție conferă opinia critică evoluțiilor în aceste sectoare. Redacția finală se va prezenta participativ cu consultarea părților interesate, concluziile cheie fiind:

*În domeniul energetic:*⁴

- Monopolizarea importului, distribuției surselor energetice la sf. anilor 90', începutul 2000, rezultă în renta politică cu cel puțin 0.1 mlrd USD anual (căptura sectorului energetic) și împovărează fără precedent gospodăriile cu plăți de 10-20% în plus,

¹ CReDO: Nepolitizarea și autoreglementarea sectorului asociativ și mass-media <http://www.credo.md/pageview?id=605>

² Interzicerea susținerii directe politice a concurentului electoral de ONG (se conțin în legea actuală și în standardele internaționale): a) neadmiterea transferului resurselor financiare al ONG către concurentul electoral, b) neadmiterea transferului activelor către concurentul electoral de către ONG, c) neadmiterea susținerii imaginii directe a concurentului electoral de către ONG.

³ Aceste criterii (denumite criteriile de la Copenhaga) sunt: 1) **stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului** și respectarea și protejarea minorităților; 2) o **economie de piață funcțională** și capacitatea de a face față presiunilor concurențiale din cadrul UE; 3) capacitatea de a-și asuma obligațiile de membru, http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/accession_criteria_copenhagen.html?locale=ro

⁴ Extras din proiectul declarației în domeniul energetic discutat în cadrul evenimentului pe data 22 februarie 2017

- Amânarea în 2012 a implementării pachetului 3 energetic pînă în 2020, progresul înregistrat în ultimii 2 ani de implementare a legilor și instituțiilor cheie abia în 2018-19, încă nu a produs transformări necesare și menține mecanisme netransparente de formare a prețurilor în sectorul energetic,
- Ineficiența energetică în transport și clădiri împovărează financiar gospodăriile, bugetele publice și cheltuielile private și creșterea lentă a ponderii surselor energetice regenerabile și diversificarea inadecvată structurii energetice,
- Interconectarea infrastructurii cu piețele occidentale energetice (gaze și electric) va anula monopolul natural la import, licenționarea și asigurarea supravegherii pieței interne energetice de distribuție și furnizare va asigura competiție reală de preț și de calitate,
- Dezvoltarea resurselor energetice regenerabile proprii prin creșterea ponderii acestora pînă la 20% cu extinderea tarifului verde, programe targetate de reutilare încăperilor,
- Facilitarea investițiilor occidentale în sectorul energetic asigurînd diversificarea și competiția capitalului în acest sector.

În domeniul justiției și anticorupției⁵:

- Reformele instituționale se înregistrează cu întârziere în 2014-16, accentul primar fiind schimbări instituționale,
- Reforma justiției croită necesar pe rezultatele măsurate la nivelul instituțiilor dar insuficient la nivelul impactului asupra accesului, calității și încrederii cetățenilor în justiție,
- Reformarea sectorului anticorupție în condițiile instabilității politice, independența instituțiilor afectată, noile mecanisme aprobate în 2016 sunt încă nefuncționale (ANI, Serviciul recuperării activelor fraudate),
- Transparența integrală al actului de justiție, previzibilitatea acestuia, responsabilitatea instituțională a activităților la etapa prejudiciară și judiciară cultivă încrederea în justiției
- Integritatea sectorului public împuternicește controlul cetățeanului asupra averilor serviciului public, instituțiile de promovare a integrității (ANI, CNA) vor avea toate mecanismele necesare pentru a exercita controlul regimului de conflicte de interese, retrițiilor și incompatibilităților inclusiv în alte jurisdicții,
- Implementarea mecanismelor de recuperare a activelor fraudate cu estimarea impactului activităților în valoarea resurselor financiare restituite în bugetul public, cuantificarea diminuării poverii financiare rezultate din fraude,
- Elaborarea Strategiei noi de implementare a reformei justiției 2017-2020 cu implicarea directă și activă a părților interesate în special ascultînd vocea cetățenilor-beneficiarilor serviciilor de justiție.

Privind declarația unui grup de organizații:

Cu referire la declarația din 3 martie 2017⁶ privind evenimentul organizat de Centrul Național de Mediu și Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO) regretăm

⁵ Extras din proiectul declarației în domeniul justiției și anticorupției discutat în cadrul evenimentului pe data 22 februarie 2017

⁶ <http://www.ipn.md/ro/comunicate/6439>

*încălcarea principiul constituent consultare a părților vizate, în esență tăinuind procesul de membrii săi – criteriile de bază a fondării Platformei Parteneriatului Estic - dialogului consensual cu membrii săi*⁷.

Declarația emisă operează cu faptele vădit eronate despre evenimentul public organizat într-o manieră incluzivă cu participarea largă a părților interesate⁸. Declarația nu expune poziția asupra dezbaterilor și reformelor în domeniul energetic și de justiție inclusiv rapoartelor prezentate din partea autorităților și co-rapoartelor prezentate. Participarea la eveniment a unor organizații din cadrul Platformei Parteneriatului Estic nu implică subsemnarea declarațiilor sau rapoartelor, informațiilor prezentate. Acest eveniment public a creat un prilej facil pentru a dezbate împreună cu reprezentanții autorităților publice progresul de implementare a Acordului de asociere. Participanții au avut oportunitatea de a expune opiniile, audia rapoartele alternative, formula întrebările (peste 100 de participanți din cadrul larg al opțiunilor) – toate asigurând pluralismul democratic de opinie în cadrul evenimentului, care a demonstrat clar și elocvent caracterul său interactiv și incluziv prin prezentările, expunerile și întrebările participanților.⁹

Regretăm inducerea stărilor iraționale și conspiraționiste în cadrul sectorului neguvernamental, fabricarea țintei de răzbunare asupra organizatorului evenimentului. Regretăm neonestitatea prin care donatorilor externi se pasează calitatea de arbitrii finali ai propriei atitudini de neacceptare a dezbaterii publice incluzive și pluraliste. Regretăm aclamarea de unii a adevărului deținut în ultima instanță, manifestarea radicalismului și respingerii explorării soluțiilor prin intermediul procesului de dezbatere publică. Regretăm montarea atitudini de dușmănie și de vânătorie a opiniei diferite – semnale deloc sănătoase - care denotă intenția nedemocratică de suprimare și de cartelizare pe motivul de a fi contra decât pe motivul de a dezbate problema și a căuta soluții. Toate acestea nu au valoarea adăugată pentru societate, înșeală interesul public prin mascarea competiției neoneste, temerilor și eșecurilor, atitudinii politizate și neconstructive¹⁰. *În final, deturnarea formatului de dezbatere publică incluzivă poate deveni un scop în sine ...*

Ce urmează?

E nevoie de o discuție sinceră despre aceste și alte probleme. Există 2 căi de aici încolo: a) cultivarea dușmăniei și aprofundarea relațiilor conflictuale în sectorul asociativ, sau b) dezbaterea situațiilor și căutarea soluțiilor pe baza principiilor de acceptare a diferențelor legitime. *Cea mai bună soluție este un proces de dezbatere a problemelor avînd ca piste de angajare: Codul de etică al sectorului asociativ, acceptarea diferențelor de opinie, discuțiilor contradictorii argumentate – toate care definesc rezultatul final în domeniul interesului public.*

⁷ Principiile de activitate a Platformei [http://archive.eap-csf.eu/assets/files/Documents/StatutesCSF_Secretariatfeb2012_eng%20\(1\).pdf](http://archive.eap-csf.eu/assets/files/Documents/StatutesCSF_Secretariatfeb2012_eng%20(1).pdf)

⁸ 1) Rapoartele au fost prezentate în cadrul evenimentului după cum se probează de înregistrarea video <https://www.privesc.eu/Arhiva/73577/Forumul-Civic-de-Monitorizare-a-Implementarii-Acordului-de-Asociere-semnat-intre-Uniunea-Europeana-si-Republica-Moldova> și materialele distribuite în cadrul evenimentului,

2) Evenimentul a asigurat caracterul pluralist de implicare a tuturor părților interesate (comunicări și întrebări), inclusiv prezența oficialilor și răspunsurilor la toate întrebările conferind evenimentului un caracter pluralist și incluziv divers,

3) Părțile interesate au avut posibilitatea să participe la atelierile pentru formularea prunerilor la Declarațiile sectoriale pe domeniu – declarațiile fiind publicate.

⁹ A se vedea înregistrarea integrală a evenimentului <https://www.privesc.eu/Arhiva/73577/Forumul-Civic-de-Monitorizare-a-Implementarii-Acordului-de-Asociere-semnat-intre-Uniunea-Europeana-si-Republica-Moldova>

¹⁰ A se vedea comunicatul din 3 martie 2017 <http://www.ipn.md/ro/comunicate/6439>